VERKENNEN VAN VOLKSBUURTEN – LEIDEN

Beginpunt: Station Leiden
Eindpunt: Station Leiden De Vink
Lengte: 14,5 kilometer
Website: KLIK HIER
Openbaar vervoer: Station Leiden Marsmanplein en station Leiden De Vink
De route is in te delen in twee stukken van ongeveer 7 kilometer. Neem hiervoor bij bushalte Pelikaan Qbuzzbus 400 richting beginpunt station Leiden of naar eindpunt station Leiden De Vink Centraal.

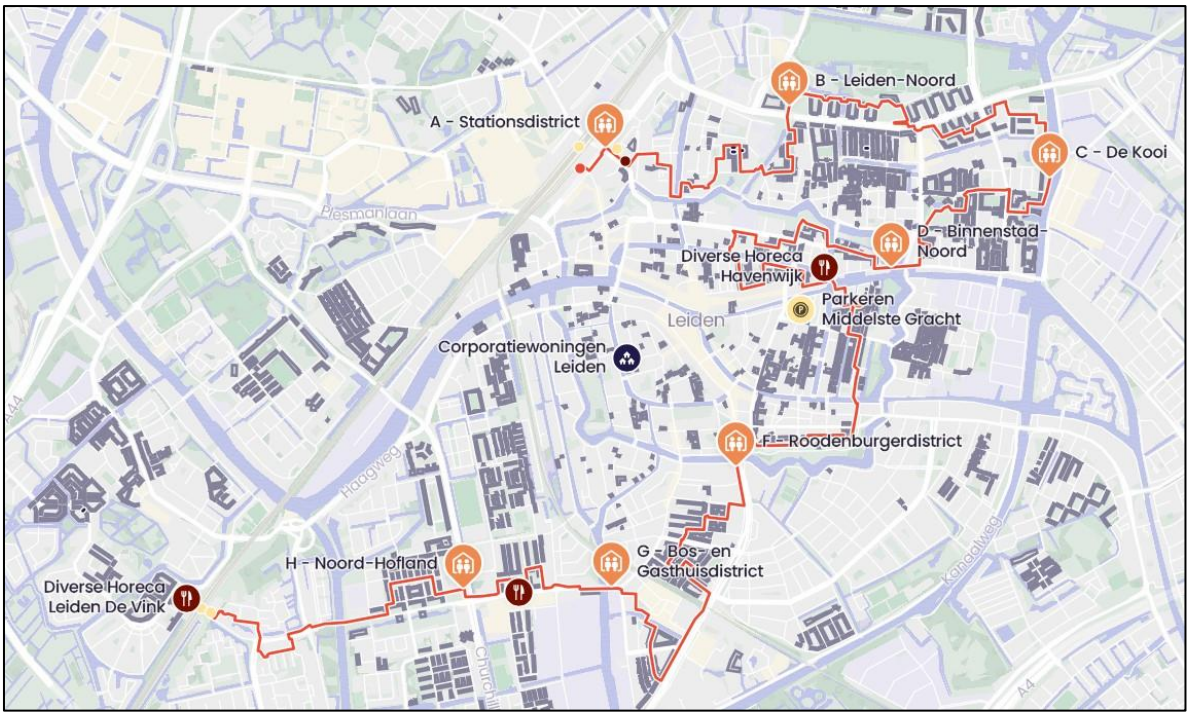
Leiden is een middelgrote stad met een historische binnenstad. Hier veel hofjes voor minderbedeelden. Gerealiseerd door welgestelden en religieuzen. Voorlopers van de sociale woningbouw. Deze dateert natuurlijk pas vanaf het begin van de vorige eeuw. Toch valt op dat sociale woningbouw een eigen en bepalende plaats heeft tot diep in het centrumgebied. De Sleutelstad beschikt over ongeveer 24.000 sociale huurwoningen op het totaal van zo'n 63.000 woningen voor de 130.000 inwoners. Met daarbij uiteraard veel studentenhuisvesting. De stad bevat sociale woningbouw uit alle tijdsperioden na 1901. Meestal zorgvuldig ontworpen en onderhouden. In een schone en groene woonomgeving.

Verkennen van volksbuurten – Leiden
3 mei 2026

Verkennen van volksbuurten – Leiden
3 mei 2026

Overzichtskaart

Verkennen van volksbuurten – Leiden
3 mei 2026

Algemeen

De lijnwandeling start bij Leiden Centraal en voert uiteindelijk naar station De Vink. Een ronde met de klok mee. Eerst noordelijk van de historische binnenstad door de Stationsbuurt (A) richting het oosten. De sociale woningbouw is fraai ingepast in het negentiende eeuwse stratenpatroon. Speciale aandacht voor de nieuwbouw rondom de Pascalstraat. De wandeling van de volksbuurtverkenner bereikt het noordelijkste deel van de wandeling Leiden-Noord (B) door via het Zwarte Padviaduct de Willem de Zwijgerlaan te kruisen. Hieraan achttien blokken met portieketagewoningen uit de jaren ’50: strak in het gelid.

Verder naar het oosten maar dan zuidelijk van de Willem de Zwijgerlaan. De Kooi (C) toont eerst een bijzonder fraai voorbeeld van ‘stempels’ met bouwblokken uit de jaren ’50 met architectuur met overeenkomsten met de architecten Dudok en Rietveld.

Via de Indische Buurt -een fraai gerenoveerd tuindorp- naar de historische binnenstad. Op diverse plaatsen sociale woningbouw. Vervangende nieuwbouw, hergebruik van oude panden of op voormalige braakliggende terreinen. In het zuidelijke deel van de historische binnenstad (D en E) passeert de volksbuurtverkenner via een voor- en achterdeur het Tevelshof uit 1666. Een ware voorloper van de sociale woningbouw. Tussen de Gorte- en Haverstraat staan rug-aan-rugwoningen. Echte ‘revolutiebouw’ uit 1881 en inmiddels sociaal bezit.

Verder met de klok mee, nu richting het zuidwesten van de Sleutelstad. Het Roodenburgerdistrict (F) beschikt over een tuindorp uit het interbellum. In een ruime en groen woonomgeving en zorgvuldig gerenoveerd. Het laatste deel van de wandeling loopt in westelijke richting met de Vijf Meilaan mee naar het Bos- en Gasthuisdistrict (G) en Noord-Hofland (H). Sociale woningbouw uit de wederopbouwperiode. Tenslotte bereikt de volksbuurtverkenner het eindpunt bij station De Vink.

Verkennen van volksbuurten – Leiden
3 mei 2026

Overzicht volksbuurten

A – Stationsdistrict

Het gebied net noordelijk van de historische binnenstad en zuidelijk van de Willem de Zwijgerlaan is heel gemêleerd. Ook wel Maredorp of Marewijk genoemd. Corporatiebezit op allerlei invullocaties. De woningbouw aan de Oranjerie is fraai in het groen ingebed. Een ander markante buurtje is Nieuw Leyden. Zoals veel andere grote steden kende ook Leiden vanaf ongeveer 1900 een gemeentelijk of openbaar slachthuis. Bedoeld om te vermijden dat slagers nog achter hun eigen winkeltjes het vee onder slechte hygiënische omstandigheden slachtten. Centrale toegang tot het nieuwe woongebied op dat voormalige slachthuisterrein is de Pascalstraat. Auto's volledig uit het straatbeeld. Mooie blikvrije woonstraatjes met een diversiteit aan gevels. Fraaie groengebieden langs de Pasteurstraat, Maresingel en Zwarte Water. Het tweede opvallende buurtje bevat de typische sociale woningbouw van begin jaren '80 van de vorige eeuw. Met het speelbos aan de Jonas Daniel Meijerstraat. De straat is vernoemd naar deze pionier van Joodse emancipatie en invloedrijk jurist.

B – Leiden-Noord

De drukke Willem de Zwijgerlaan vormt een grote barrière. Het Zwarte Padviaduct verbindt voor fietsers en voetgangers -als een ecoduct- op natuurlijke wijze Leiden-Noord met het centrum. De Kroon van Noord verwelkomt hierbij. Een zevental woonblokken met verschillende hoogtes in een groene omgeving. Met corporatiebezit aan de zuidzijde. Juist noordelijk van de Willem de Zwijgerlaan zestien haaks hierop georiënteerde blokken met portieketagewoningen. Steeds met vier of vijf portieken. Het woongebied dateert van eind jaren '50 van de vorige eeuw en moest bijdragen aan het oplossen van de enorme woningnood destijds. Een duidelijke voorkant met portiektoegang en parkeren in een groene omgeving. Bijzonder sober. Balkons aan de achterzijde aan de gezamenlijke groene parkachtige gezamenlijke binnentuin. Exact halverwege een grootschalig zorgcomplex. Voor het gebied oostelijk hiervan zijn er herstructureringsplannen.

C – De Kooi

De wijknaam verwijst naar een vroegere eendenkooi. Als eerste het tuindorp in de Indische Buurt, juist oostelijk van de historische binnenstad. Gerealiseerd in de jaren '20 van de vorige eeuw. Het Kooipark is het hart van de wijk en is deels een ontwerp van Dudok. De woningen bevatten mooie detailleringen en zijn zorgvuldig gerenoveerd. Het monument De Naald in de Atjehstraat is in 1937 door leden aan de 'rode' woningbouwvereniging geschonken. Later werd het ingezet ter nagedachtenis aan de dertien wijkbewoners die het leven lieten in de Tweede Wereldoorlog. De tweede opvallende buurt is de sociale woningbouw rondom de Antillenlaan. Daterend van eind jaren '50 van de vorige eeuw. Met veel diversiteit en kwaliteit. Een opbouw met zich herhalende stempels met meerdere woningtypes. De architect is duidelijk beïnvloed geweest door Dudok en Rietveld. Betonconstructies geven structuur en ritme aan gevels. Veel glas en doorkijkjes. Ruimtelijkheid ontstaat door de draaiing van de hogere woonblokken ten opzichte van het orthogonale raster.

D – Binnenstad-Noord
De Woningwet van 1901 is het fundament van de hedendaagse sociale woningbouw. Maar kun je de eeuwenoude hofjes als voorlopers van sociale woningbouw zien? Dicht bij elkaar staande huisjes aan een gemeenschappelijke binnenplaats. Meestal bij testament gesticht door particulieren en bestemd voor een specifieke doelgroep: geloofsovertuiging, arm, oud en vaak weduwe. In dat geval is Leiden goed bedeeld. Ook sociale woningbouw van na de Woningwet van 1901 in de Binnenstad-Noord. Meestal vervangende nieuwbouw, hergebruik van oude panden of invulling van braakliggende terreinen. Passend binnen het historische stratenpatroon. Zo dateren de Oranje– en Waardgracht als staduitbreiding uit 1658. Van oorsprong kleine woningen met slechte woonomstandigheden. Vervangende nieuwbouw in de jaren ’80 en ’90 van de vorige eeuw met overwegend sociale woningbouw. Een hoge woningdichtheid met intieme hofjes aan de Waardsingel. Verwijzend naar het verre verleden. Sobere en relatief anonieme architectuur.

E – Binnenstad-Zuid
De pestepidemie van 1655 was heftig. Totaal 15.000 doden op een inwonersaantal van 50.000. Aanleiding voor een goede daad door de gebroeders Tevel.
Hun Tevelshof bevat 20 woningen. Gebouwd in 1666 om woonomstandigheden te verbeteren. Bedoeld voor minderbedeelden. En daarmee feitelijk een verre voorouder van de sociale woningbouw. Via een voor- en achterdeur te kruisen. De plattegrond is ruitvormig en dit komt in allerlei elementen weer terug. Tussen de Gorte- en Haverstraat staan rug-aan-rugwoningen. Echte ‘revolutiebouw’ uit 1881 en inmiddels sociaal bezit. Goedkoop in bouwen doordat een achtergevel overbodig was en minder grondbeslag optrad. Maar uiteraard minder prettig wonen zonder achtertuin en -gevel. De kwaliteit van dergelijke destijds veel gebouwde ‘revolutiewoningen’ was dermate slecht dat er in Nederland nog weinig van te vinden zijn.

F – Roodenburgerdistrict
Het Roodenburgerdistrict bevat een omvangrijk tuindorp uit het interbellum: Tuinstadwijk met destijds de traditionalistische stedenbouwkundige Granpré Molière aan het roer. Sobere vormgeving, maar wel ruim opgezet. Laagbouw met daarin eengezins- of beneden- en bovenwoningen. Een ruime opzet, brede trottoirs. Accenten op hoeken, pleintjes en verbreding van straatprofielen om straten te verlevendigen. Ook ruimschoots aandacht voor groen: voortuintjes, pleintjes zoals de Pioenhof en middenbermen zoals in de Lindestraat. Bedoeld als kijkgroen, niet voor gebruik. Vaak ook subtiel ter bescherming afgezet met muurtjes, hagen en hekwerkjes. De vele geparkeerde auto’s verstoren het beeld dat de stedenbouwkundigen oorspronkelijk hadden. De oranje voordeuren passen goed bij de dakpannen en verwijzen wellicht naar de Koninginnelaan als centrale weg in het gebied. Het hele gebied maakt een goed onderhouden indruk. Niet alleen woningen, maar ook woonomgeving.

G – Bos- en Gasthuisdistrict
Leiden nam beide polders aan het begin van de 20e eeuw over van de gemeente Zoeterwoude. Hierna kwam grootschalige ontwikkeling op gang. Bedoeld voor overloop uit de historische binnenstad en om de snel groeiende bevolking aan onderdak te helpen. De drukke Vijf Meilaan doorkruist het gebied van oost naar west. De weg wordt aan de noordzijde begrensd door sociale woningbouw.
Echte wederopbouw op basis van stempels van zich steeds herhalende identieke blokken in een open groenstructuur. Portieketagewoningen uit de jaren ’50 van de vorige eeuw. Verder noordelijk ook veel sociale woningbouw waarbij het karakter verschuift naar eengezinswoningen. Herstructurering en aanpak van leefbaarheid zijn volop gaande. Geniet van de prachtige boomstructuur op de groenstrook tussen de Gerrit Kastein- en Segaarstraat. Verbaas je over de Valeriusstraat.

H – Noord-Hofland
Deze wijk van de gemeente Voorschoten ligt tussen het spoor in het westen en de Korte Vliet in het oosten. Tevens de grens met de gemeente Leiden. Vanaf de jaren ‘70 van de vorige eeuw verrees een wijk met diverse woningtypes. Eerst het zakelijke en grootschalige bouwen. De galerijflatwoningen rondom de Jan Evertsenlaan dateren van ongeveer 1970. Bij een recente renovatie zijn opvallende balustrades voor galerijen en balkons toegepast. Veel aandacht daarbij voor de woonomgeving, waarbij de auto ondergeschikt aan voetgangers gemaakt is. Een zeer mooi verblijfsgebied. En dan vanaf de jaren ’80 van de vorige eeuw het romantische en kleinschalige wonen. Het woonbuurtje rondom de Bestevaer heeft alle kenmerken van de tijdgeest met de vermaledijde bloemkool stedenbouw. Nieuwe truttigheid volgens Carel Weeber. Bergingen aan de voorgevel, parkeren op restplekken, een wegenpatroon om te verdwalen en zelfs waterpartijen.